

Міністерство освіти і науки України
ПВНЗ Університет Короля Данила
БІБЛІОТЕКА

Канонічні і неканонічні принципи дослідження іконографії

Тематичний бібліографічний покажчик

Івано-Франківськ
2019

Укладач та комп'ютерний набір:

Чікальова С.О. - бібліотекар Університету Короля Данила

Канонічні і неканонічні принципи дослідження іконографії: тем. бібліографічний показник /уклад. С. О. Чікальова .- Івано-Франківськ: Бібліотека УКД, 2019. – 26 с.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	1 - 3
Рекомендована література.....	4 - 9
Література фонду бібліотеки.....	10 -14
- Книги	
- Статті	
Електронні ресурси.....	15 - 17
Додаток 1. Короткий словник фахових іконописних термінів	18 - 21

ПЕРЕДМОВА

***«Благодать Святого Духа, що перебуває в образі, є саме тою силою, яка
«освячує очі вірних»***

св. Симеон Солунський

З апостольських часів ікона розглядалась не просто як прикраса місця, де молились Богу, або як ілюстрація до тих чи інших євангельських сюжетів. Отець Павло Флоренський писав, що ікона – це зримий образ незримого світу, на ній зображено таємничу реальність неба. Ікона — це двері, якими Бог приходить до нас і ми до Нього, є ключем до розуміння вигляду Божого, а іконографія - це наше "Вірую" в кольорах".

Поява ікон датується I століттям від Р.Х. Вважається, що перша з них була створена Лукою, який написав одну з частин Євангелія. За другою версією, найстарішим чином є відбиток особи Ісуса Христа, коли він приклався до рушника під час вмивання.

Ікони пишуть за певним каноном. Іконографічний канон в мистецтві формувався протягом століть. Саме формування канону в східнохристиянському мистецтві розуміється як одкровення. Воно приходило до Св. Отців або святим іконописцям у міру зростання потреби в нових іконописних сюжетах. Традиція українського іконопису полягає в органічній єдності з духовно-культурним кліматом в Україні, з морально-ціннісними пріоритетами життя народу. Для народного іконопису характерним є поєднання церковного канону та фольклорних традицій. Народні ікони вирізняються насамперед довільним трактуванням канону. Наприклад, різні агіографічні образи і сюжети легко поєднуються в одній іконі (за принципом компіляції), святі покровителі мають етнічні риси обличчя, іконографія спрощена, підкреслюється лише основне в зображенні. У народній, зокрема хатній іконі,

органічно поєднуються життєвість реального світу і поезія фольклору, народних вірувань та обрядів.

Іконографія — спеціальна дисципліна, яка досліджує виконані живописними, скульптурними або графічними засобами зображення осіб, подій, місцевостей.

Предметом дослідження іконографії (від дав.-гр. *εἰκὼν* — зображення, пишу) є особливий тип джерел, в який інформація зафіксована у вигляді зображень.

Об'єктом дослідження іконографії виступають твори живопису, графіки, іконотворчості, скульптури, прикладного малярства тощо. Вивчає наскельні малюнки, петрогліфи, мініатюри, гравюри, ілюстрації, картини, портрети на папері та полотні, в емалі, ікони, фрески тощо.

Отже, іконографія досліджує зображення, історію їх появи, виникнення малярства стилів у різні історичні епохи, техніку виконання, встановлює авторську приналежність творів, форми фіксації зорової інформації та методикку її інтерпретації. Іконографія — в образотворчій культурі є схемою зображення будь-яких персонажів чи сюжетних сцен в художній християнській культурі є системою установлених правил зображення .

Матеріал даного бібліографічного покажчика важливий для осмислення й розуміння даної проблематики, розробки її окремих аспектів; для вивчення української культури і мистецтва в історико-філософських, мистецтвознавчих, українознавчих і філософсько-культурологічних дослідженнях, можна використовувати для підготовки лекцій, семінарів, спецкурсів з народознавства, української культури та мистецтва, історії народної творчості, філософії культури України; в екскурсійно-просвітній роботі; як тематичне джерело оригінальної творчості іконописців, для практичного використання у вузівській практиці — при читанні спецкурсів з питань історії іконопису і окремих

розділів теоретичних курсів, присвячених культурі й мистецтву України, при викладанні основ православної іконографії студентам мистецьких факультетів.

Рекомендована література

1. Абрамович С. Українське церковне мистецтво / С. Абрамович. – К. : «Кондор». – 2005 – 312 с.
  2. Бычков В. В. Феномен иконы : История. Богословие. Эстетика. Искусство / В. В. Бычков. — М. : Ладомир, 2009. — 633 с.
  3. Булашев Г.О. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: космогонічні українські народні погляди та вірування / Георгій Булашев. – К.: Довіра, 1993. – 414 с.
  4. Грабовецький В. Сторінки літопису Івано-Франківського Катедрального Собору Святого Воскресіння/ В. Грабовецький. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1999. – 88 с.
  5. Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні / М. Грушевський. – К. : Либідь, 1992. – 230 с.
  6. Грушевський М. С. Ілюстрована історія України / М. С. Грушевський / АН України, Ін-т укр. археогр., Ін-т історії України. Вступ. ст. В. А. Смолія, П. С. Соханя. — К.: Наук. думка, 1992. — 544 с.
  7. Гах І. Стінопис Жовківської церкви Христа Чоловіколюбця / І. Гах, О. Сидор. – Львів : Місіонер, 2006. – 263 с.
- Джерела культурних взаємин : Україна у творчості польських художників другої половини ХІХ – початку ХХ ст. – К.: Мистецтво, 1976. – 128 с.
8. Драбчук І. Чудотворні ікони Прикарпаття / І. Драбчук. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2003. – 48 с.
  9. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / Е. Доманська; пер. з пол. та англ. В. Склокіна; наук. ред. В. Склокін, С. Троян. — К.: Ніка-Центр, 2012. — 264 с.
  10. Жаборюк А. Український живопис останньої третини ХІХ –початку ХХстоліття / А. Жаборюк. – К. : Либідь, 1990. – 312 с.
  11. Жолтовський П. Художнє життя на Україні в ХVІ –ХІХ ст. / Павло Жолтовський. – К.: Наук. думка, 1983. – 180 с
  12. Історія українського малярства. – К., 1966. Т.4. – 452 с.

13. Історія української культури. – К., 1994. – 643 с.
14. Історія української культури: У 5-ти тт. — Т.3. — Українська культура другої половини XVII–XVIII ст. / В. Александрович, В. Борисенко, Т. Виврот та ін. — К.: Наук. думка, 2003. — 1246 с.
15. Кордис Г. В ритме иконы. Характер линии в византийской иконографии / Георгий Кордис. – СПб.: Коломенская верста, 2013.– 91 с.
16. Кримський С. Б. Під сигнатурою Софії / Сергій Кримський. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 367 с.
17. Креховецький Я. Богослов'я та духовність ікони / Яків Креховецький. – Львів: Свічадо, 2005. – 194 с.
18. Каюа Р. Людина та сакральне; пер. з фр. / Р. Каюа. – К. : «Ваклер», 2003. – 256 с.
19. Крвавич Д. П. , Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво / Д. П. Крвавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. — Львів: Світ, 2003. — Т. 1. — 256 с.
20. Клявза К. Богословська герменевтика ікони / Костянтин Клявза. – Львів : Свічадо, 2009. – 128 с.
21. Ковалевська О. Іконографія Івана Мазепи в образотворчому мистецтві ХХ — початку ХХІ століття. — К.: Темпора, 2013. — 420 с.
22. Кияк С. Другий Ватиканський собор і релігійно-суспільні проблеми сучасності [Навчальний посібник]/ Святослав Кияк. – Жовква : Місіонер, 2011. – 304 с.
23. Колодний А. М. Феномен релігії : природа, структура, функціональність, тенденції / А. М. Колодний. – К. : Світ знань, 1999. – 52 с.
24. Лєпахін В. Ікона та іконічність / Валерій Лєпахін. – Львів: Свічадо, 2001. – 280 с.
25. Лукань В. Вибрані статті про мистецтво. Явища. Постаті. Імена. / В. Лукань. – Івано-Франківськ: Вид. Третьяк І. Я., 2009. – 240 с
26. Мельник В. Церква Святого духа в Рогатині / Віктор Мельник. – К., 1991.– 345 с.

27. Мельник В. Сакральне мистецтво Галичини XV –XX століть в експозиції Івано-Франківського художнього музею : альбом / Віктор Мельник. – Івано-Франківськ : Лілея – НВ, 2007. – 224 с.
28. Мицик Ю. Іван Сірко / Ю. Мицик. — К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2010. — 158 с.
29. Нікітенко М. Образ Богоматері – «Лествиці Небесної» в ієротопії Великої Печерської церкви / Мар'яна Нікітенко // Несторівські студії: Образ Богородиці в духовній культурі Давньої Русі. – К. : Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, 2012. – С. 49–57.
30. Нановський Я. Юліан Панькевич : Нарис про життя і творчість / Ярослав Нановський. –К.: Мистецтво, 1986. –80 с.
31. Нові перспективи історіописання / Під ред. П. Берка. — К.: Ніка-Центр, 2004. — 392 с.
32. Новікова К. На перехресті світу і духу. Короткий нарис про сакральний живопис України / К. Новікова. — К.: Темпора, 2013. — 328 с.: іл.
33. Остащук І. Релігійна символіка / Іван Остащук. – Івано-Франківськ: Видавець Третяк, 2009. –272 с.
34. Овсійчук В. Майстри українського барокко / Віктор Овсійчук. – К.: Мистецтво, 1991. –145 с.
35. Овсійчук В. Оповідь про ікону / Віктор Овсійчук, Дмитро Кривавич. – Львів, 2000. – 397 с.
36. Овсійчук В. Українське малярство XVI –XVII століть. Проблеми кольору / Віктор Овсійчук. – К., 1996. – 480 с.
37. Откович В. Народна течія в українському живопису XVII –XVIII століть / Віктор Откович. – К. : Наукова думка, 1990. – 96 с.
38. Откович В. Народний живопис Гуцульщини / В. Откович // Гуцульщина : історико-етнографічне дослідження. – К.: Наук. думка, 1987. – С. 431-436.
39. Павлик П. Українське сакральне мистецтво / П. Павлик. – Львів : Свічадо, 1994. – 224 с.
40. Пляшко Л. Сорочинський іконостас. Ознаки стилю рококо. Мистецька розвідка. — К.: Вид-во «Українознавство», 2001. — 120 с.

41. Паньок Т. Слобожанська ікона XVII – поч. XIX ст. / Тарас Паньок. – Харків : ФО-П Іванова, 2008. – 280 с.
42. Піщанська В. М. Вплив православ'я на формування етноконфесійної ідентичності / В. М. Піщанська // Філософія, культура, життя : міжвузівський збірник наукових праць [Ф 56 ; Спеціальний випуск]. – Дніпропетровськ : ДДФА, 2007. – С. 161–171.
43. Радишевський Р., Свербигуз В. Іван Мазепа в сарматско-роксоланському вимірі високого бароко / Р. Радишевський, В. Свербигуз. — К.: Видавничий центр «Просвіта», 2006. — 552 с.:
44. Рубан В. В. Український портретний живопис другої половини XIX — початку XX ст. / В. В. Рубан. — К.: Наук. думка, 1986. — 224 с.:
45. Нога О. Український стиль в церковному мистецтві Галичини кінця XIX – початку XX століть / О. Нога. – Львів : Українські технології, 1999. – 160 с.
46. Рудницька О. П. Українське мистецтво у полікультурному просторі / О. П. Рудницька. – К. : «Екеоб», 2000. – 208 с.
47. Руско Н. М. Галицькі ікони кінця XIX – початку XX століття як мистецька, духовна та культурна спадщина українського народу / Н. М. Руско // Карпати : людина, етнос, цивілізація. – Вип. 5 – Івано-Франківськ. – 2014. – С. 318-322
48. Степовик Д. В. Історія української ікони X–XX століть / Д. В. Степовик. — К. : Либідь, 1996. — 440 с.
49. Свенціцька В. Українське народне малярство XII–XX століть. Альбом. / В. Свенціцька, П. Откович. – Київ, 1991. – 304 с.
50. Селівачов М. Р. Народне мистецтво і сучасність / М. Р. Селівачов. – К., 1980. – 44 с.
51. Світ очима народних митців. Українське народне малярство XIII –XX століть : альбом / авт.-упоряд. : В. Свенціцька, В. Откович. – К. : Мистецтво., 1991. – 304 с.
52. Сковорода Г. Повне зібрання творів : У 2-х т. / Г. С. Сковорода. – К. : Наук. думка, 1973. – Т. 1. – 532 с. ; – Т. 2. – 576 с.
53. Сидор О. Стінопис Жовківської церкви Христа-Чоловіколюбця / О. Сидор. – Львів : Місіонар, 2006. – 164 с

54. Степовик Д. В. Українська графіка XVI–XVIII століть. Еволюція образної системи. — К.: Наук. думка, 1982. — 332 с.:
55. Степовик Д. В. Українське мистецтво першої половини XIX ст. / Д. Степовик — К.: Мистецтво, 1982. — 191 с.
56. Таранущенко С. Иконография украинских иконостасов / С. Таранущенко. — Х., 2011. — 186 с.:
57. Уманцев Ф. С. Троїцька надбрамна церква [Києво-Печерської лаври] Ф. С. Уманцев. — К.: Мистецтво, 1970. — 216. с: с.
58. Українське церковне малярство в Галичині : техніка та технологія XV – XVIII ст. – Дрогобич : Коло, 2013. – 191 с.
59. Филипович Л. О. Етнологія релігії : теоретичні проблеми, вітчизняна традиція осмислення / Л. О. Филипович. – К. :Світ знань, 2000. –333 с.
60. Шедеври українського іконопису XII–XIX ст. ; [за ред. Л. Членової]. — К. : Мистецтво, 1999. — 256 с.
61. Шпідлік Т. Про що розповідає ікона / Т. Шпідлік, М. Рупнік. – Львів: Свічадо, 1999. – 128 с.
- Шевчук В. Просвічений володар: Іван Мазепа як будівничий Козацької держави і як літературний герой / В. Шевчук. — К.: Либідь, 2006. — 464 с.
62. Шпак О. Українська народна гравюра XVII –XIX ст. / Оксана Шпак. – Львів : ВФ Афіша, 2006. –224 с.
63. Шулика, В. Иконографічні програми храмових стінописів Слобідської України II-ої пол. XIX – поч. XX ст. / В.В. Шулика // Вісник ХДАДМ № 3. – Х.: ХДАДМ, 2007. – С. 143-151.
64. . Шеко Е., Сухарев М. Основы иконописного рисунка / Е. Шеко, М. Сухарев. – М.: Православный Свято-Тихоновский гуманитарный ун-т, 2011. – 87с.
65. Янковський С. Сяйво Божого храму / С. Янковський. – Івано-Франківськ, 2006. – 322 с.
66. Ярема В. Дивний світ ікон / В. Ярема. – Львів : Логос, 1994. – 67 с.

*Література фонду бібліотеки
Університету Короля Данила*

КНИГИ

1. Абрамович С.Д. Церковне мистецтво: Навч. посібник. – К.:Кондор, 2005. – 206 с.
2. Бородина А.В. История религиозной культуры: учебное пособие для учащихся/А.В. Бородина. – М.: Софт Издат, 2011. – 240 с.
3. Горський В. С. Історія української філософії: курс лекцій / В. С. Горський. — К. : Наук. думка, 1996. — 284 с.
4. Коваль І. Біблійна і церковна археологія / І. Коваль, С. Кияк. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. – 244 с.
5. Креховецький, Яків Богослов'я та духовність ікони. — Львів: Свічадо, 2002. — 184 с.
6. Косів Р. Українські хоругви. К. : Оранта, 2009. - 372 с.
7. Культурологія: теорія та історія культури. Навч. посіб. Видання 3-тє, перероб. та доп./За ред. І. І. Тюрменко. – Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 370 с.
8. Миронюк І. Скит Манявський / Іван Миронюк, Мечислав Фіглевський. – Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2008. – 68 с.
9. Наулко В.І. Культура і побут населення України. - К.: Либідь, 1993. - 288 с.
10. Полєк В. Майданами та вулицями Івано-Франківська / В. Полєк. – Львів : Світло і тінь, 1994. – 120 с.
11. Попович М.В. Нарис історії культури України : [посібник] / М. В. Попович; Міжнар. фонд "Відродження". – Київ: АртЕк, 1998. – 727 с.
12. Петрушенко В. Л., Пинда Л. А., Подольська Є. А. та ін. Культурологія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів I – IV рівнів акредитації. – 3-тє видання, виправлене / За заг. ред. проф. В. М. Пічі. – 360 с.

13. Релігієзнавчий словник / за ред. професорів А. Колодного і Б. Лобовика. – К. : Четверта хвиля, 1996. – 392 с.
14. Степовик Д. В. Історія української ікони Х–ХХ століть / Д. В. Степовик. — К. : Либідь, 1996. — 440 с.
15. Степовик Д. Сучасна українська ікона: з іконотворчості Христини Дохват.— К.: Мистецтво, 2005.— 304с.
16. Степовик Д. Релігії, культури і секти світу: посібник для релігієзнавства. — Івано-Франківськ, 2005.—232 с.
17. Степовик Д. Візантологія: лекції. — Івано-Франківськ, 2002.—251 с.
18. Степовик Д. Іконологія й іконографія / Д. Степовик. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – 320 с.
19. Титов М.Ф. Техніка і технологія темперного жовткового іконопису: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 23 с.
20. Черепанова С.О. Українська культура: історія і сучасність: навч. посібник для студ. ун-тів і пед. ін-тів / С. О. Черепанова, В. Г. Скотний; І. В. Бичко, [та ін.]. – Львів : Світ, 1994. – 455 с. :
21. Шейко В. Історія української культури [навчальний посібник] /В. Шейко, Д. Г. Тишевська. – К. : Кондор, 2006. – 264 с.

СТАТТІ

фонду бібліотеки університету Короля Данила

1. Артус У. Іконостаси храмів Східної Галичини: стильовий ренесансно-бароковий синтез// Співдружність наук: архітектура, економіка, право: матеріали III Міжн. Студ. Наук. симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 13 листопада 2015 р.) – Івано-Франківськ, Івано-Франківській університет Короля Данила, 2015. – С. 3 – 5.
2. Білецька О., Коренюк Ю., Семенов О., Стоїленко Ю. Технологія виконання стінописів Михайлівського монастиря // Пам'ятки України. – 1999. - № 1. – С.36 - 39.
3. Галуйко Р.М. Шанування ікони в апологетичному вченні преподобного Федора Студита // Наука. Релігія. Суспільство. – 2012. - № 2. – С.3 – 9.
4. Гайда Р. Таїнство в іконі та його відсутність в образі . Літургійний сенс ікони Різдва Христового // Патріярхат. – 2005. – ч. 1. – С. 30 – 31.
5. Голод І. Дивовижний світ українських ікон // Київська церква. – 2000. - № 5. – С. 95 – 98.
6. Грабик В. Особливості іконопису у ранній Київській церкві //Науковий Вісник ІФТА «Добрий пастир». Збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 3. – С.200 - 224.
7. Золотарчук Н.І. Художньо-стилістичні особливості процесійних атрибутів XVI-XX ст: декор та іконографія// Проектна діяльність – проблеми та перспективи : матеріали Всеукр. Наук-практ. конференції (м. Івано-Франківськ, 5-6 травня 2017 р.) – Івано-Франківськ, Ред-вид. відділ Івано-Франківського університету Короля Данила, 2017. – С.22 – 25.
8. Ієромонах Теофан Ікона – двері в духовний світ// Діти непорочної. – 2013. - № 6. – С.6 – 9.
9. Козинчук В. Ікона «Хрещення в Йордані» у діалозі між іконографічним каноном та фольклорно-етнографічними алегоріями // Нова Зоря. – 2014. – ч. 1-2. – С.8

10. Козинчук В. Таємниця зображення Розп'ятого Христа в експозиції Музею мистецтв Прикарпаття // Нова Зоря. – 2016. – Ч.15. – С.6.
11. Капчук В. Березівська ікона Божої матері Тисменецького району// Нова Зоря. – 2013. – Ч.12. – С. 2.
- 12.Козак І. Ікона «Печерської Богоматері» та образ ченця у мистецтві княжої доби // Київська церква. – 2000. - № 5. – С.66 – 72.
13. Коваль І. Джерела до вивчення найдавніших іконостасів та іконографії Галицько-Волинської Русі// Науковий вісник «Добрий пастир». Збірник наук. праць. – 2007. - № 1. – С. 228 – 237.
14. Любчик І. Липівська Чудотворна ікона «Богородиця Одигітрія»// Нова Зоря. – 2013. – Ч. 22. – С.7.
15. Лазарчук Я. Ікона Божої Матері «Оранта» // Христова нива. – 2011. - № 3. – С. 27.
16. Мисюга Б. , Орлович М. Богородчанський іконостас: реставрація, пошуки, знахідки //Київська старовина. – 2000. - № 5. – С.99 - 102.
17. Муляр Л. Іконописна школа при Свято-Покровському монастирі у Харкові: її організація та діяльність // Труди Київської Духовної Академії. – 2009. - № 1. – С. 98 – 101.
18. Мельничук Г. Перед іконами Воскреслого Христа // Нова Зоря. – 2008. – Ч.17-18. – С.12.
19. Олянина С. Методологічні засади охорони та реставрації іконостасів // Українська Академія Мистецтв. Наук. збірник. Дослідницькі та науково-методичні праці. Вип. 10. – К.: Мін. Культури і мистецтва, 2003. – С.99 – 104.
20. Пархоменко І. Незвичайна ікона з Переяслова // Україна: Наука і культура. Вип. 28. – К.: 1994. – С.260 – 261.
21. Про Верхратську чудотворну ікону Божої матері в Крехівському монастирі // Церковний календар. – 2001. - № 1. – с. 70 – 71.
22. Руско Н. Про співвідношення світського й божественного в галицькій іконі // Наука. Релігія. Суспільство. – 2013. - № 4. – С. 105 – 111.
23. Сидор О. Іконографія Ісуса Христа в давньому українському мистецтві // Київська церква. – 2002. - № 5. – С. 82 – 88.

24. Скоп Л. Особливості Самбірської школи іконопису XVI ст. // Київська церква. – 2000. - № 5. – С. 89 – 94.
25. Стус І. Ікона «Зшестя в ад»// Христова нива. – 2011. - № 3. – С. 30.
26. Степовик Д. Українські чудотворні ікони // Київська церква. – 2000. - № 5. – С. 121 – 126.
27. Степовик Д. Українська ікона – життя духу і життя людини // Український богослов. – 1999. - № 1. – С. 264 – 277.
28. Саган В. Холмський чудотворний образ Пресвятої Богородиці // Православний церковний календар. – 2009. – № 2. - С. 77 – 78.
29. Ульяновський В. Вишгородська святиня // Український богослов. – 1999. - № 1. – С. 157 – 160.
30. Філевич М. Між естетикою і фетишизмом (богословські перспективи у дослідженні сучасного сакрального мистецтва) // Патріярхат. – 2012. – Ч. 5. – С. 10 – 12.
31. Чопань Я. Місце ікони в нашому житті // Агнець. – 2008. - № 3. – С. 34 – 37.

Електронні ресурси

- 1 Вікіпедія. Перший Нікейський собор [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Перший_Нікейський_собор.
2. Власенко А. Доіконоборський період формування іконографічного канону. [Електронний ресурс] / А. Власенко. –Режим доступу : <http://www.kda.org.ua/statti/809-doikonoborskyi-period-formuvannia-ikonografichnoho-kanonu-ta-ioho-znachennia-u-transformatsii-estetichnoi-spadshchyny-ellinizmu.htm>
3. Галицькі іконостаси і церковна археологія / Б. Бойчук, С. Кияк, І. Коваль, І. Миронюк та ін. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. –200 с
4. Городова М. Н. Число и канон – принципы древнерусского храмоустроения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pny.pf/uploads/1-12/gorodova.pdf>
5. Гаврилюк Т. Сакральний простір і час як посередник природного та надприродного світів.[Електронний ресурс]/ Т.Гаврилюк. – Режим доступу до статті : <http://newacropolis.org.ua/ru/node/120887>.
6. Демчук Р. В. Особливості національного сприйняття релігійного феномена Софії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/Demchuk_Ruslana/Osoblyvosti_natsionalnoho_spryiniatti_a_relihiinoho_fenomenu_Sofii.pdf
7. Духовне і національне у Жовківській спадщині Юліана Буцманюка [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://risu.org.ua/ua/relig_touris-m/religious_region/31994/
8. Дорошенко Ю. Відновлення православного вчення про ікони та канони іконопису [Електронний ресурс] / Ю. Дорошенко –Режим доступу : http://apologet.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=277:s--s&catid=41:s&Itemid=35

9. Жеплинська О. Церковне мялярство Теофіла Копистенського / О. Жеплинська // Культура. –[Електронний ресурс] – Режим доступу: www.arka.org.ua.

10. Жовківський іконописець і його майстерня [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://risu.org.ua/ua/religtourism/religious_region/42315/

11.Калита Ігор. “Історія української іконографії XVIст. у дослідженні Д.Степовика « Історія української ікони X-XXст.» (керівник –А. Осередчук, рецензент – о. І.Гаваньо) — Режим доступу: <http://www.dds.edu.ua/ua/articles/2/diploms/2001/311-kalyta.html>

12. Логвин Г. Н. Монументальне мистецтво, іконопис, книжкова мініатюра / Г. Н. Логвин // Історія української культури. — Т. 1. — Режим доступу: <http://litopys.org.ua/istkult/ikult13.htm>

13. Лидов А. М. Небесный Иерусалим. Особенности образа в византийском и древнерусском искусстве [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hierotopy.ru/contents/BookIcon2chHeavenlyJerusalem.pdf>

14. Народні традиції в образотворчому мистецтві України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://udap.com.ua/information>.

15. Національне відродження на стінах храму [Електронний ресурс] –Режим доступу : http://xic.com.ua/z-istoriji-duhu/14-molytva/196-nacio-nalne-vidrozhennjana_stinah_hramu

16. Неовізантизм та ідеї сакрального життя у творчості М. Бойчука. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.vgolos.com.ua/articles/5261.html>

16. Нікітенко Л. Народний Бог і народні святі. Унікальне зібрання народних ікон виставлено у Черкаському художньому музеї [Електронний ресурс] / Л. Нікітенко. – Режим доступу : <http://www.umoloda.kiev.ua>

18. Осадча Олена Основні принципи створення перформативного простору в іконографічній композиції Режим доступу : <http://artisthelen.com/publications/osnovni-hudozhno-kompozytsijni-pryntsypy-vizantijskogo-ikonopysu-ta-metody-yih-zastosuvannya-na-praktytsi>
19. Осадча О. Образ-ікона української хати.[Електронний ресурс] / О. Осадча. – Режим доступу до статті : <http://artisthelen.com/publications/obraz-ikona-ukrajinskoji-haty>
20. Осадча Олена Композиційна структура ікони як формотворчий принцип внутрішнього облаштування храму (на прикладі ікони «Всевидяче око») - Режим доступу : <http://artisthelen.com/publications/kompozytsijna-struktura-ikony-yak-formotvorchyj-pryntsyp-vnutrishnogo-oblashtuvannya-hramu-na-prykladi-ikony-vsevydyache-oko>
21. Охоцимский А. Д. Образы-парадигмы и иеротопические смыслы религиозного [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hierotopy.ru/contents/SimskyImageParadigmsVladimir2016.pdf>
22. Пресіч Ольга Вивчення символізму в українському іконописі ВИВЧЕННЯ - Режим доступу : <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/1009/41/>
23. Преподобний Іоан Дамаскин. Точний виклад православної віри. [Електронний ресурс]/І.Дамаскин – Режим доступу: <http://www.parafia.org.ua/biblioteka/svyatoottsivski-tvory/ioan-damaskin-tochnyj-vyklad-pravoslavnoji-viry/>
24. Пошук національних коренів у мистецтві : Михайло Бойчук і бойчукісти [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті : <http://stud24.ru/art/poshuk-naconalnih-koreny-u-mistectv/44686-139514-page2.html206>.
25. Ранньохристиянські символи [Електронний ресурс]. –Режим доступу : http://Daonev.Com/Osnovi_Bitiya/Osn_Religii/Hristi-anst-vo-/Kato-lichestvo/St_Simvoli_Ua.Htm

26. Рачеєва. П. Релігійний живопис у системі позацерковного мистецтва: культурно-історичні аспекти [Електронний ресурс]. / П. Рачеєва // Мультиверсум. Філософський альманах. –К.: Центр духовної культури, –2006. – № 54. – Режим доступу : <http://www.n-buv.gov.ua/portal>
27. Степовик Д. Гармонія божественної краси і духовної насолоди. [Електронний ресурс]/Д.Степовик.–Режим доступу: <http://www.kda.org.ua/statti/832-harmonii.html>.
28. Студницький Р. Врата іконостасів у церквах Східної Галичини кінця ХІХ – першої третини ХХ ст. : іконографія, типологія, художньо-стилістичні особливості [Електронний ресурс] / Р. Студницький // Вісн. Львів. нац. акад. мистецтв / [редкол.: А. Бокотей (голова) та ін.]. –Л., 2009. – Вип. 20. –С. 89–101. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VInam/2009_20/Statti/07.pdf. – **08.08.13.**
29. Тарабукин Н. Ритм и композиция в древнерусской живописи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.danuvius.orthodoxy.ru/ritm.htm>
30. Тимо Т. Основи іконографії: відеолекція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WKLTHX81ZS4>
31. Український іконопис [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.mankurty.com/sven/?padeid=284>
32. Устиянович К. Пам'яті родини Свенціцьких / [Електронний ресурс] / К. Устиянович. – Режим доступу : http://www.man-kurty.com/sven/?page_id=237
33. Чижевський Д. Українська філософія / [Електронний ресурс] / Д. Чижевський. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/cultur/cult11.htm>
34. Шевченко Т. Мандрівка з приємністю та й не без моралі / [Електронний ресурс] / Т. Шевченко. – Режим доступу : http://taras-shevchenko.in.ua/proza/mandrivka_z_pryemnostjy_ta_i_ne_bez_morali.html

35. Шевчук І. Вплив іконопису на художній авангард першої третини ХХ століття [Електронний ресурс] / І. Шевчук. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>

Короткий словник фахових іконописних термінів

- **Асист** - природна мінеральна фарба червонобрунатного або жовтого кольору.
- **Алавастр** - вузькогорлих алебастровий, або металеву ємкість для зберігання пахощів (світу). В іконопису зображується в руках жінок-мироносиць і у деяких інших святих.
- **Алебастр** - мінерал сніжно-білого кольору, різновид гіпсу.
- **Аллапріма** - прийом, використовуваний в олійного живопису, коли фарби наносяться за один сеанс, по непросохлі шару.
- **Аналойні ікони** - ікона невеликого розміру, присвячена якогось свята чи святого. Покладають в храмі на аналой в дні цих свят.
- **Багор, багри, Богор** (від багрянний - темно-червоний) - фарба вишнево-коричневого кольору.
- **Багрянниця** - нитка, тканина або одяг червоного кольору. З клубком червоної нитки зображують Діву Марію на іконі Благовіщення.
- **Бакан** - неяскрава органічна фарба рослинного походження. Найчастіше мається на увазі фарба темно-червоних відтінків.
- **Бальзам** –липка рідина, що виділяється з-під кори дерев хвойних порід. Використовується для приготування лаків.
- **Басма** - тонкі металеві або шкіряні листи з вибитим по металевій, дерев'яній або кам'яній матриці візерунком. Металева басма використовується для прикраси ікон.
- **Білила, біль** - в іконописі фарба білого кольору.
- **Блик** - найяскравіше світлову пляму в зображенні предмета, відблиск від зовнішнього джерела освітлення при застосуванні светотеневої моделювання в живопису.
- **Вохр, Охра** - природний пігмент, земляна фарба. Колір від жовтого до червоно-коричневого.
- **Вохреніє** (то ж що Охрене) - окремий процес особистого листа (живопис ликів і відкритих частин тіла), при якому фарба охристого кольору пошарово

наноситься на освітлені частини лику на іконі.

- **Врізок** - ікона, у якій на нову дошку змонтована частина більш давньої ікони.

- **Всевидюче око** - 1. Складна алегорична композиція, символ всевидючого Бога. З'являється в російській іконографії з кінця XVIII ст. під західним впливом .; 2. зображення Всевидючого Божого ока, вписане в трикутник - символ Трійці. Див. Також Великий Око.

- **Вивороток** - в іконописі відворот, загнутий край одягу, пишеться зазвичай в тоні, контрастному кольору зовнішньої сторони тканини.

- **Герменевтика** - (гр. *hermeneutikos*—роз'яснення, тлумачення) –теорія розуміння багатозначних культурно-історичних текстів, аналіз та інтерпретація художнього смислу мистецьких явищ.

- **Горка** - один із символів пейзажу в іконопису. Іконописні гірки зображуються у вигляді уступів з плоскими майданчиками - лещадками, що символізують ступені духовного розвитку.

- **Ікона** - грец. *εἰκόνα* — малюнок, образ, зображення) — живописне, мозаїчне або рельєфне зображення Ісуса Христа, Богородиці, святих і подій Святого Письма.

- **Ікóнопис** — мистецтво писання ікон, вид живопису, має культове призначення.

- **Іконографія** - предметом дослідження іконографії (від грец. *εἰκόν* – зображення, *γράφω* – пишу) є особливий тип джерел, в яких інформація зафіксована у вигляді зображень. Об'єктом дослідження іконографії виступають твори живопису, графіки, іконотворчості, скульптури, прикладного малярства тощо. Вивчає наскельні малюнки, петрогліфи, мініатюри (див. Мініатюра книжкова), гравюри (у т. ч. книжкові), ілюстрації, картини, портрети на папері та полотні, в емалі, ікони, фрески тощо. Іконографія досліджує зображення, історію їх появи, виникнення малярських стилів у різні істор. епохи, техніку виконання, встановлює авторську приналежність творів, форми фіксації зорової інформації та методику її інтерпретації.

- **Енкаустика** - (від гр.*enkaio*—випалюю) –восковий живопис, що виконаний гарячим способом, розплавленими фарбами

- **Канон** - (грец. κανών — «правило, норма, зразок», буквально — «палиця»; лат. *canon*) — порядок встановлений апостолами, Вселенськими та помісними соборами й Отцями Церкви, церковною Святою Традицією, що стосується внутрішнього устрою християнської Церкви і правил її стосунків зовні з іншими; основні релігійні приписи. Слід відрізнити від догматичних постанов (оросів). *Канони* є джерелом і виявом культу віровчення й церковного права, зразком діяльності та світогляду

- **Колір** - суб'єктивна характеристика сприйняття світлової хвилі, яка ґрунтується на здатності людського зору розрізнити електромагнітне випромінювання з довжиною хвиль у межах видимого діапазону (видимий діапазон — довжини хвиль від 380 до 760 нм).

- **Ковчег** - — спеціально зроблене заглиблення, яке символічно вказує на те, що зображення належить іншому світу й відділене від межі дошки. Починаючи з XVII століття ковчег на іконних дошках трапляється дедалі рідше. Висота ковчегу називається

- **Левкас** - (від грец. λευκός — «білий») — назва ґрунту (ґрунт — основа в технології живопису). Використовувався в Середньовічному мистецтві. Після 17 століття назва «левкас» збереглася в іконописі за традиційним для православних ікон ґрунтом у вигляді порошкоподібної крейди, замішаного на тваринному або рибному клеї.

- **Лузга** — висота ковчегу в іконі.

- **Оліфа** - плівка умисне ущільненої чистої ляної олії, яка висихає. Як і будь-яка олія, оліфа з водою не змішується і має вологостійку дію. Тонка плівка оліфи більш м'яка та еластична, ніж живопис ікони, і не перешкоджає її змінам.

- **Паволока** - це тканина, наклеєна на дошку (в ідеалі — нещільне ляне полотно). Вона більш гнучка за дерево і більш міцна за ґрунт ікони — левкас, завдяки паволоці поліпшується з'єднання левкасу з основою: тканина поступово „прямує” за змінами дошки, втримуючи і розтягуючи левкас. Ікони з паволокою набагато рідше й менше обсипаються, ніж зроблені за „скороченою” технологією.

- **Фарбовий шар** ікони - (тобто фарба, живопис). Зазвичай це яєчна темпера, суміш мінерального пігменту в порошку та яєчної емульсії (жовток яйця + підкислена вода).
- **Шпонки** - поперечні планки особливої форми (зазвичай з більш твердої деревини). Саме врізають, а не закріплюють клеєм чи цвяхами. Шпонки зменшують інтенсивність зміщення іконної дошки.